

DE SLAGEN VAN SURINAME, DEEL II: DE FAMILIES

ANILIIDAE EN BOIDAE.

Door: A. Abuys, Jukwerderweg 31, 9901 GL Appingedam.

Inhoud: Familie *Aniliidae* (Woelsslangen) - Familie *Boidae* (Wurgslangen) - Determinatietabel voor de *Boidae* van Suriname - *Boa constrictor constrictor* - *Corallus caninus* - *Corallus enydris enydris* - *Epicrates cenchria cenchria* - *Eunectes murinus gigas* - Summary - Literatuur.

FAMILIE *ANILIIDAE* (WOELSLANGEN)

Deze familie bestaat uit 3 genera:

<i>Anilius</i> Oken, 1816	met 1 soort
<i>Anomochilus</i> Lidt de Jeude, 1890	met 1 soort
<i>Cylindrophis</i> Wagler, 1828	met 7 soorten

De genera *Anomochilus* en *Cylindrophis* komen voor in zuid en zuidoost Azië, het genus *Anilius* komt voor in Zuid Amerika.

Aantal soorten en ondersoorten: Het genus *Anilius* omvat één soort met twee ondersoorten:

<i>Anilius scytale</i> (Linnaeus), 1758
- - <i>scytale</i> (Linnaeus), 1758
- - <i>phelpsorum</i> Roze, 1958

Alleen *Anilius scytale scytale* komt in Suriname voor.

Algemene gegevens en kenmerken:

Kop: Deze is stomp afgerond en gaat zonder zichtbaar nekgedeelte over in de romp. De ogen zijn klein. De schedelbeenderen zijn (in verband met de gravende leefwijze) enigszins vergroeid. Aan beide zijden van de bovenkaak zitten twee gifklieren (één op de plaats waar de oren zouden zitten en één bij de slaap). Deze hebben

echter geen nut, omdat de slang geen giftanden heeft. De ogen zitten onder doorzichtige kopschubben. De neusgaten zitten op de bovenkant van de snuit.

Romp: Deze is glad en cilindervormig. Van het bekken en de achterste ledematen zijn in- en uitwendig nog restanten aanwezig; uitwendig in de vorm van klauwtjes, die aan weerszijden van de cloaca te vinden zijn. De slangen hebben kleine buikschubben, die echter wel groter zijn dan de rugschubben. De linker long heeft een grootte van ca. 15% van de grootte van de rechter long.

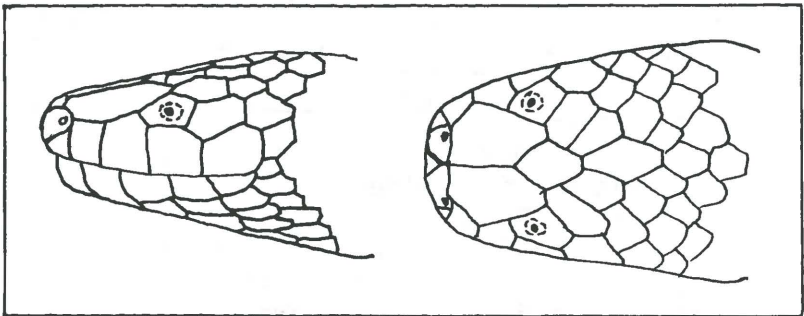
Staat: Deze is kort en stomp, vandaar dat deze slang ook wel "tweekoppige slang" genoemd wordt. De anaalschub is ongedeeld, evenals de meeste subcaudalen.

ANILIUS SCYTALE SCYTALE (LINNAEUS), 1758

Nederlandse naam: Onechte koraalslang, zuidamerikaanse woelslang.

Engelse naam: False coralsnake, Scarlet ground snake, Chain snake.

Surinaamse naam: Krarasneki, Toe-ede sneki.

Kopschubben van *Anilius scytale scytale*.

Maximum lengte: ♂ 81,0 cm, ♀ 118,4 cm.

Beschubbing: Dorsalen in 19-21 rijen; 228-266 ventralen; 9-14 subcaudalen.

Kleur/tekening/kenmerken: Roodzwart gebandeerd.

Enkele zwarte banden lopen door tot rondom de buik en vormen een volledige ring, andere zwarte banden verspringen op de buik. De rode banden gaan op de buik abrupt over in geelwit. Hierdoor ontstaat aan zwartwit/geel blokpatroon. Bij de meeste exemplaren zijn de rode schubben met een zwart randje afgebiesd.

De kop en de staart zijn afgerond stomp.

Verspreidingsgebied: Noord Brazilië, Venezuela, Colombia, Ecuador, Peru en de Guyana's.

Vindplaatsen in

- Suriname: 1. Zanderij; 2. omgeving Paramaribo; 3. Mozeskreek (km-paal 102); 4. 5e Rijweg (aan de Kwattaweg); 5. Op de weg Paramaribo - Albina (bij km paal 65).

Biotoop: Onder vermoelde boomstammen.

Is verder algemeen op vochtige plaatsen (o.a. op verlaten rijstvelden), bij water en in moerassige gebieden.

Leefwijze: Het is een subterrestrische slang, die tegen donker boven de grond komt om voedsel te zoeken. Het is geen wurgslang.

Voedsel: Rijstaaltjes, insecten (sprinkhanen en krekels), hagedissen, kleine slangen (o.a. wormslangen).

Afb. 1. *Anilius scytale scytale*. Foto: B. Abuys.

Voortplanting: Deze slang is ovovivipaar; de jongen (4-10 per worp) worden onder de grond geboren.

FAMILIE *BOIDAE* (WURGSLANGEN)

In Zuid Amerika komen de volgende genera voor:

Boa Linnaeus, 1758 (Roodstaartboa) met 1 soort
Corallus Daudin, 1803 (Boomboa's) met 3 soorten
Epicrates Wagler, 1830 (Slanke boa's) met 7 soorten
Eunectes Wagler, 1830 (Waterboa's) met 4 soorten

Aantal soorten en ondersoorten: In Suriname komen de volgende soorten en ondersoorten *Boidae* voor:

Boa constrictor constrictor Linnaeus, 1758
Corallus caninus (Linnaeus), 1758
 - *enydriis enydriis* (Linnaeus), 1758
Epicrates cenchria cenchria (Linnaeus), 1758
Eunectes murinus gigas (Latreille), 1802

Algemene gegevens en kenmerken:

Kop: Kleine neusgaten; verticale spleetpupillen; wenkbrauwbeentje (supraorbitale) niet aanwezig (in tegenstelling tot de pythons); Praemaxillaire (botje op de punt van de snuit) zonder tanden (dit ook in tegenstelling tot de pythons, die op dit botje wel tanden hebben); voorzijde onderkaak eveneens zonder tanden; de kop van volwassen vrouwtjes is kleiner dan die van evenoude mannetjes.

Romp: Het lichaam van volwassen vrouwtjes is fors(er) dan dat van evenoude mannetjes. Vooral bij de *Boa constrictor* is dat opmerkelijk. Bij alle soorten zijn beide longen volledig ontwikkeld. Het bekken is rudimentair aanwezig, evenals restanten van de achterpoten, die uitwendig aan weerszijden van de anus zichtbaar zijn. Bij grotere mannetjes zijn deze sporen over het algemeen duidelijk zichtbaar, bij de vrouwtjes zijn ze veelal kleiner en vaak nauwelijks te zien. Het mannetje gebruikt zijn sporen om het vrouwtje er mee te krabben om haar te activeren tot de paring.

Staat: Bij de terrestrische boa-soorten is de staart kort en vrij stomp. De boomboa's daarentegen hebben een lange, slanke grijpstaart. Bij de boa's zijn de subcaudalen (onderstaartschubben) ongedeeld (bij de pythons gedeeld).

Bijzonderheden: Het grootste verschil tussen de boa's en de pythons is dat de eerste groep eierlevendbarend is en de tweede groep eierlegend.

De grotere boa-soorten zijn over het algemeen massiever (qua lichaamsomvang) en dus ook zwaarder dan de pythons van vergelijkbare leeftijd of lengte. Ter vergelijking: een boa van 4½ m is ca. 60 kg en een python van 6 m is ca. 50 kg.

Bij de boa's bestaat er tussen de genera een

grote verscheidenheid in lengte en omvang. Ter vergelijking: een *Epicrates cenchria cenchria* wordt ca. 2 m lang, een *Eunectes murinus gigas* kan de 9 m halen; een *Boa constrictor constrictor* is verhoudingsgewijs kort en massief, een *Corallus enydris enydris* is lang en slank. Grziměck vermeldt in zijn "Encyclopedie van het dierenrijk" dat grote boa-soorten 40-50 jaar oud kunnen worden. In Bristol (Engeland) werd een *Boa constrictor* in gevangenschap 23 jaar en 3 maanden oud. Een anaconda leefde in de dierentuin van Washington van 1899 tot 1927 en werd dus minstens 28 jaar oud.

Boa's kunnen lang vasten zonder nadelige gevolgen. Een grote slang kan zelfs meer dan een jaar zonder eten. Een slang van ca. 4 m verliest na 5 maanden vasten ca. 10% van zijn lichaamsgewicht, zonder dat het dier daar merkbaar door verzwakt (een mens sterft na ca. 2 maanden niet gegeten te hebben).

De boa's hebben hun algemene naam (wurgslangen) te danken aan de methodiek van het doden van hun prooi. De meeste niet-giftige slangen wurgen hun prooi min of meer. De grote boa's spreken echter meer tot de verbeelding en zijn door deze voedingswijze berucht geworden. De wurging (het doden van de prooi) gebeurt door omstrengeling van de prooi met één à twee windingen van het slangenlichaam.

De boa zal zijn prooi echter eerst moeten vangen. Dit doet hij door op de loer te liggen of op jacht te gaan. Is de prooi binnen zijn bereik, dan schiet de slang razendsnel uit en bijt zich vast in de prooi. Binnen een tel daarna heeft hij al enkele windingen van zijn lichaam om de prooi. De prooi krijgt zelf nauwelijks de kans om zich te verweren en als deze toch nog kans ziet om te bijten, dan zal de slang dit door de verplaatsing van een winding weer voorkomen. Door een krachtige druk op het

lichaam van zijn prooi uit te oefenen belemmert de slang de ademhaling en perst hij het laatste beetje lucht uit het lichaam van zijn prooi. Maar ook de bloedsomloop wordt volledig uitgeschakeld. Het prooidier zal uiteindelijk (vaak al binnen een minuut) door verstikking de dood vinden. Doordat stuiptrekkingen en hartslag ophouden, weet de slang instinktief dat zijn prooi niet meer leeft en zal gedeeltelijk (op één winding na) loslaten. Met de kop tast de boa al tongelend zijn prooi af en zal (meestal bij de kop beginnend) een aanvang maken met de verzwelging van zijn prooi.

DETERMINATIETABEL VOOR DE *BOIDAE* VAN SURINAME

- 1a. 81-95 dorsalen (rugschubben)
 Boa constrictor constrictor
- b. Minder dan 78 dorsalen zie 2
- 2a. 101-128 subcaudalen (onderstaartschubben)
 Corallus enydris enydris
- b. Minder dan 80 subcaudalen zie 3
- 3a. 188-219 ventralen (buikschubben)
 Corallus caninus
- b. Meer dan 240 ventralen zie 4
- 4a. 43-51 dorsalen ... *Epicrates cenchria cenchria*
- b. 57-64 dorsalen *Eunectes murinus gigas*

BOA CONSTRICTOR CONSTRICTOR LINNAEUS, 1758

Het genus *Boa* telt maar één soort, de *Boa constrictor*, die wordt opgedeeld in 8 ondersoorten. In Suriname komt alleen de ondersoort *Boa constrictor constrictor* voor.

Nederlandse naam: *Boa constrictor*, afgodsslang, koningsboa, roodstaartboa.

Engelse naam: *Boa constrictor*.

Surinaamse naam: Dagoewé-sneki, Dagwé-sneki, Papa-sneki en Tapijtslang.

Afb. 2. *Boa constrictor constrictor*. Foto: A. Abuys.

Maximum lengte: ca. 450 cm.

Beschubbing: Dorsalen in 81-95 rijen; 231-248 ventralen; 49-60 subcaudalen; 21-25 supralabialen. Roze (1966) geeft voor Venezuela de volgende aantallen subcaudalen als geslachtsonderscheid: Mannetjes 56-58, vrouwtjes 43-45.

Kleur/tekening/kenmerken: De grondkleur kan per exemplaar variëren van beige tot donkerbruin of zelfs tot rose. De donkere tekeningen, variërend van lichtbruin tot zwartbruin, vormen de omranding van grote, ovale of zadelvormige rugvlekken. Midden over de kop (van neus tot nek) loopt een donkere streep. Op de zijkant van de kop loopt een spits toelopende streep, van het "oorgebied" tot voor (en door) het oog. Het oog krijgt hierdoor een typische horizontale verdeling in twee kleuren. Bij de in Suriname voorkomende boa constrictors kunnen zeer donkere exemplaren gevonden worden, waarbij de tekening

bijna niet te onderscheiden is. Aantal rugvlekken: 14-21, aantal staartvlekken: 4-6.
 Verspreidingsgebied: Guyana's, het amazonegebied van Brazilië, in Paraguay en op Trinidad en Tobago.

Vindplaatsen in

Suriname: 1.

In en rondom

Paramaribo; 2.

omgeving Albi-

na; 3. omge-

ving Nickerie;

4. omgeving

Zanderij; 5.

omgeving Lely-

dorp; 6. bos-

gebied van de

O.P. savanne;

7. Loksi Hatti

(bosgebied

langs de Sara-

macca-rivier; 8. omgeving Brownsberg; 9. Bosbi-

vak Zanderij; 10. vele plaatsen (in cultuurge-

bieden) langs de Kwattaweg (dit is het eerste

gedeelte van de weg Paramaribo - Nickerie); 11.

langs het pad van Wanica (dit is de weg Parama-

ribo - Vliegveld Zanderij); 12. langs de High-

way (dit is de weg van Paramaribo naar Paranam

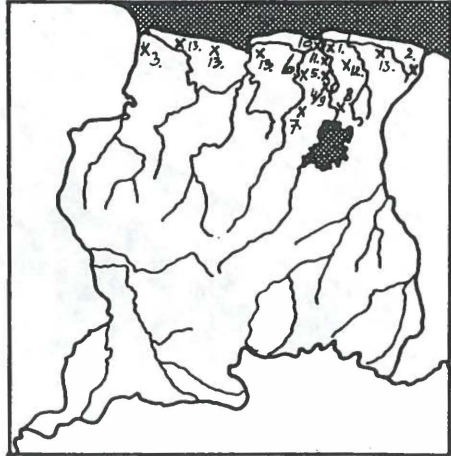
(aluminiumsmelterij); 13. langs de gehele oost-

westverbinding (dit is de gehele weg langs de

kust die Albina, Paramaribo en Nickerie ver-

bindt.

Biotoop: In het algemeen op niet al te vochtige plaatsen van de kuststreek tot diep in het binnenland. Haar rustplaats varieert van een zo droog mogelijk plekje in het vochtige regenbos, o.a. onder omgevallen boomstammen, in gaffels van bomen of in rotsspleten tot zeer droge plaatsjes in de bewoonde wereld, bijvoorbeeld in berg- en rommelhokjes, op zolders, in

oude, leegstaande huizen, tussen houtopslag, in de riolering (droge tijd), onder de palmblad-afdakjes van verlaten boslandcreoolse huisjes, enz.

Leefwijze: Het is voornamelijk een terrestrische slang, die soms echter ook in bomen wordt aangetroffen. Het is een nachtjager, maar zal zondig ook overdag op jacht gaan. Met de bovenlipshubben kan de slang min of meer de warmte-uitstraling van warmbloedige dieren waarnemen. Hierbij kan zij bij duisternis toch een prooi in haar nabijheid opmerken.

Voedsel: Voornamelijk zoogdieren en hoenderachtigen. In de nabijheid van de bewoonde wereld vangt zij naast muizen en ratten vooral ook opossums (awaries), maar ook kuikens, volwassen kippen en eenden.

Jonge boa's zullen na hun eerste vervelling (ca. 14 dagen na de geboorte) veelal alles grijpen wat hun voor de neus komt. Meestal zijn dat teju's, jonge leguanen en andere hagedisachtigen. Zij zijn echter al direkt in staat om een muisje te verschalken.

Voortplanting: De slangen zijn ovovivipaar; de jongen worden ca. 6 maanden na de paring geboren. Het gewicht van de jongen varieert van 45-75 g, bij een lengte van ca. 45 cm.

Zie voor kweekgegevens de artikelen van Foekema (1973) en van der Schilt (1981).

Bijzonderheden: In Brazilië wordt de *Boa constrictor* op een aantal boerderijen als huisslang gehouden om muizen en ratten te verdelgen. In Suriname echter zal deze slang door de creoolse bevolking gedood worden, wanneer zij in tuinen of cultuurgebieden wordt gevonden. De boslandcreolen (bosnegers) uit het binnenland van Suriname zullen deze slang echter vereren als de vertegenwoordigster van de godin van de aarde (gron-winti). Op de plaatsen waar deze slang regelmatig gezien wordt, zullen zij offeranden

neerleggen. Ook de indiaanse bevolking zal de slang met rust laten.

Ondanks de vele verhalen dat deze slang levensgevaarlijk zou zijn, is het tegendeel waar. Men moet bij het vangen van grote exemplaren meer beducht zijn voor het sterke, scherpe gebit dan voor de wurgkracht. Het dier haalt over het algemeen niet die lengte, waarbij het voor een volwassen man gevaarlijk kan worden.

Voelt de boa zich bedreigd, dan kan hij een hevig sissgeluid voortbrengen, dat veel lijkt op het afblazen van stoom. In gevangenschap zal hij die verdedigingswijze snel afleren.

Eens dreef een grote *Boa constrictor* op een boomtak van Zuid Amerika naar het eiland Sint Vincent (afstand 320 km), zonder er schade van te hebben ondervonden.

Enkele maten en gewichten:

Lengte:	omvang:	gewicht:	leeftijd:
145 cm	18 cm	2,4 kg	2 jaar ♂
175 cm	30 cm	5,0 kg	? ♂
225 cm	36 cm	13,5 kg	? ♂
250 cm	40 cm	18,0 kg	11 jaar ♀

Volgens Grzimek zou een *Boa constrictor* van 450 cm (maximum lengte) ca. 60 kg wegen.

CORALLUS CANINUS (LINNAEUS), 1758

Zie hiervoor mijn artikel (Abuys, 1981) in *Litteratura Serpenticum* van november 1981.

CORALLUS ENYDRIS ENYDRIS (LINNAEUS), 1758

Zie hiervoor mijn artikel (Abuys, 1981) in *Litteratura Serpenticum* van november 1981.

Zie voor de verzorging in het terrarium het artikel van Van der Pols (1981), eveneens in *Litteratura Serpenticum* van november 1981.

EPICRATES CENCHRIA CENCHRIA (LINNAEUS), 1758

Het genus *Epicrates* telt 7 soorten, waarvan er maar één op het vasteland van Zuid Amerika voorkomt. Dit is *Epicrates cenchria*. Van de 9 ondersoorten van *Epicrates cenchria* komt er slechts één (*Epicrates cenchria cenchria*) in Suriname voor.

Nederlandse naam: Regenboogboa.

Engelse naam: Rainbow boa, Ringed boa, Peacock-eyed boa.

Surinaamse naam: Hégron aboma.

Maximum lengte: ca. 2 m.

Beschubbing: Dorsalen in 43-51 rijen; 256-271 ventralen; 56-66 subcaudalen; 11-15 supralabialen.

Kleur/tekening/kenmerken: Roodbruin tot oranjeachtig met op de rug een tekening bestaande uit zwarte, ovale ringen, die in elkaar overgaan (in een soort 8-vorm). Op de zijkant van het lichaam vinden we op regelmatige afstand ronde, "pauwoog-achtige" vlekken, waarin de kleuren zwart en geel de boventoon voeren.

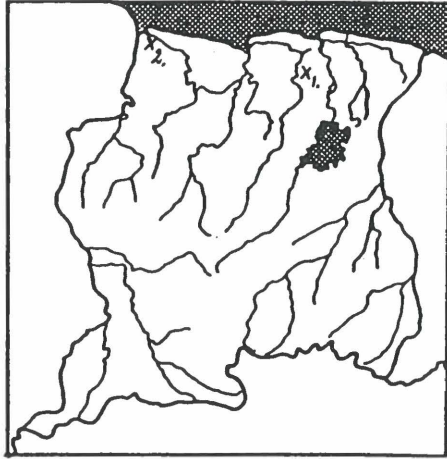
In het distrikt Nickerie heb ik echter een exemplaar gevangen met de normale grondkleur, maar met op de rug alleen lichte, ovaalvormige vlekken (dus geen zwarte ringen). Op de flanken was een streepachtig patroon van donkerbruine en beige vlekjes te zien (dus geen "pauwoog-tekening"). Qua tekening dus niet zo fraai als eerstgenoemde vorm.

Haar naam heeft deze boa te danken aan het sterk iriserende kleurenpatroon, dat vooral vlak na de vervelling schitterende kleureffecten te zien geeft.

In verhouding tot de boa constrictor is deze slang veel kleiner en slanker.

Verspreidingsgebied: Amazone-bekken, zuid Venezuela en de Guyana's.

Vindplaatsen in Suriname: 1. O.P.-savanne (dicht bij de Saramacca-brug); 2. even buiten Nickerie bij de Hindoestaanse lijkverbrandingsplaats (voorbij het vliegveld, aan de monding van de Nickerierivier).

Biotoop: Het is voornamelijk een bosbewoner, die echter ook in het kustgebied in kleine bossages voorkomt.

Leefwijze: Het is een typisch terrestrische slang, die echter om al te vochtige rustplaatsen te vermijden, weleens om een lage tak gewikkeld wordt aangetroffen. Ook deze slang kan met de bovenlipschilden (in dit geval in feite met de ondiepe groeven ertussen) de warmteuitstraling van zoogdieren waarnemen.

Voedsel: Dit bestaat voornamelijk uit kleine zoogdieren, vogels en kuikens van hoenderachtigen.

Voortplanting: Deze slang is ovovivipaar.

Bijzonderheden: Het is een tamelijk agressieve slang, die niet zo groot wordt.

Het zou kunnen dat de populaties uit het kustgebied in kleur en tekening verschillen met die uit het binnenland. We moeten hier voorlopig echter nog een groot vraagteken bij zetten, omdat de gegevens gebaseerd zijn op maar enkele exemplaren.

Afb. 3. *Epicrates cenchria cenchria*. Foto: B. Abuys.

Afb. 4. *Eunectes murinus gigas*. Foto: B. Abuys.

EUNECTES MURINUS GIGAS (LATREILLE), 1802

Het genus *Eunectes* telt 4 soorten. In Suriname komt de soort *Eunectes murinus* voor, die in 2 ondersoorten wordt verdeeld: *Eunectes murinus murinus* en *Eunectes murinus gigas*. Alleen de laatstgenoemde ondersoort komt in Suriname voor.

Nederlandse naam: Anaconda of waterboa.

De naam "Anaconda" is afgeleid van het Ceylonees (tamilen taal): anai-kolra = Olifantendoder. En dit slaat dan op de tijgerpython (*Python molurus*). Later is dit door de Europeanen (verkeerd) gebruikt als benaming voor *Eunectes murinus*.

Engelse naam: Anaconda, Water camoudi (of camoodie), Water boa.

Surinaamse naam: Watra aboma, aboma of boma.

Maximum lengte: ca. 9 m.

Beschubbing: Dorsalen in 57-64 rijen, 242-262 ventralen, 63-73 subcaudalen, 15-17 supralabialen.

Kleur/tekening/kenmerken: De grondkleur is olijfgroen, een enkele keer treft men een donkerder exemplaar (zwartbruin) aan. Op de rug twee (verspringende) rijen grote, zwarte vlekken. Bij de enkele donkerdere exemplaren zijn deze vlekken nauwelijks te onderscheiden. Op de flanken van het lichaam een rij "oogvlekken" (ovale, zwarte vlekken met een wit of geel centrum). De keel en de buik zijn witachtig tot geel met zwarte vlekken. Op de zijkant van de kop loopt een opvallende gele tot oranje, met zwart afgebiesde streep, van het oog naar de nek.

De schubben zijn, in tegenstelling tot de meeste waterminnende slangen, glad. De voorste tanden van zowel de boven- als de onderkaak, zijn groter dan de overige tanden.

Een typisch kenmerk voor het aquatische leven van deze slang zijn de boven op de kop geplaatste ogen en neusgaten. De ogen steken zelfs nog

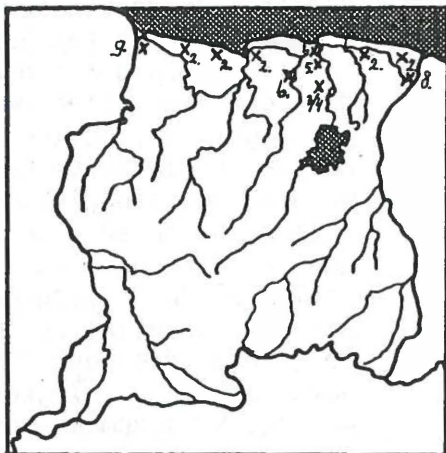
iets uit. Het dier kan daardoor uren onder water liggen, terwijl alleen de ogen en de neusgaten even (en nagenoeg onzichtbaar) boven water uitsteken. Op deze wijze ligt de anaconda op de loer en wacht op dieren, die naar het water toekomen om te drinken of om over te steken.

Verspreidingsgebied: Colombia, Venezuela, de Guyana's en op Trinidad.

Volgens Hoogmoed (1979) komen anaconda's niet voor in streken die boven de 240 m liggen.

Vindplaatsen in

Suriname: 1. omgeving Paramaribo; 2. langs de gehele oostwestverbinding; 3. Zanderij (Cola kreek); 4. Para-kreek (achter het vliegveld); 5. langs het pad van Wanica; 6. Saramacca-brug; 7. langs de "Weg naar Zee"; 8. omgeving Albina; 9. omgeving Nickerie.

Biotoop: In of in de buurt van zwampen (moerassen), rivieren of beken. In de randstad worden de dieren ook wel eens in de rioleringen aangetroffen, vaak ook in kanalen of sloten. Regelmatig vallen anaconda's (en vooral veel boa constrictors) ten offer aan het verkeer.

Leefwijze: Het is een aquatische slang, waarvan vooral de hele grote en zware exemplaren behoefte hebben om zich in het water op te houden. Waarschijnlijk ligt dit aan het feit, dat het grote, zware lichaam op het land een stuk

onhandelbaarder is dan in het water. Anaconda's laten zich wel eens in langzaam stromend water met de stroom meedrijven.

Pasgeboren anaconda's vindt men ook wel in de takken van struiken of lage bomen.

In bepaalde zuidamerikaanse gebieden, waar de moerassen in de droge tijd uitdrogen, nestelen de daar verblijvende anaconda's zich in de modder, om in een soort slaaptoestand de droge tijd te overbruggen.

Hoewel de anaconda een nachtjager is, zal hij niet schromen om overdag een prooi te grijpen. De jonge en de kleinere volwassen dieren zullen voornamelijk op het land, niet ver van het water af, jagen of in hinderlaag liggen, terwijl de grote exemplaren meer vanuit het water hun prooi grijpen. De wurging vindt dan meestal onder water plaats en het is niets buitengewoons, wanneer de slang langer dan een kwartier met zijn prooi onder water blijft.

Een aan de oever, in de schaduw tussen de afgevallen bladeren liggende anaconda, is door zijn kleur en tekening erg moeilijk te ontdekken.

De slangen die door mij ontdekt en (eventueel) gevangen werden, lagen zich in de ochtendzon te warmen. Soms zomaar op een open plekje aan de oever van een rivier, min of meer opgerold, of half uitgestrekt en half gedrapeerd over een boomstam, die over een beek heen gevallen was, of half in het water van een brede rivier lag.

Voedsel: Afhankelijk van de grootte van de slang zijn het kleine tot grote zoogdieren, zoals opossums, cavia's, agouti's, apen, hoenderachtigen, eenden, peccaries (soort muskuszwin), capibara's (waterzwijnen), herten, geiten en honden, maar ook vissen, schildpadden, kaaïmans en soms wel eens slangen.

Voortplanting: De paring (die soms ook wel eens in het water plaatsvindt) geschiedt tussen november en februari, waarna de geboorte van de jon-

gen in juli en augustus plaatsvindt. De pasgeboren jongen wegen ca. 250 g, bij een lengte van ca. 70 cm en een omvang van ca. 9 cm. Eén van mijn anaconda's (in Suriname) woog in januari 1974 ca. 15 kg, bij een lengte van ca. 320 cm en een omvang van ca. 35 cm. In juli 1974 kreeg zij 18 jongen en woog toen nog maar 9 kg. Zeer merkwaardig echter was haar gedrag: Na de geboorte zag ik haar een wit, rond, schijfvormig ding opeten, dat een doorsnede had van ca. 12 cm en een dikte van ca. 1,5 cm. Of dit een soort moederkoek is geweest of een onontwikkeld ei, is mij nog niet duidelijk. Wel is er al eerder een gelijksoortige waarneming gedaan bij een anaconda, die in 1958 in Brits Guyana was gevangen. Deze slang was ondergebracht in het "Ross Allen's Reptile Institute" in Silver Springs, Florida. Genoemde slang kreeg in de nacht van 8 op 9 januari 1959 vier levende jongen en 19 grote, niet ontwikkelde eieren. Het moederdier at op 4 na alle niet ontwikkelde eieren één voor één op. Dit deed ze op een zeer omzichtige manier, door haar kop in de struif te steken en zo langzaam zoekend de eieren op te sporen. Wanneer zij een ei tegenkwam, dan tongelde ze een poosje, deed haar bek langzaam open, en probeerde het ei op te schep-
pen. Dit lukte pas, wanneer het ei, dat langzaam vooruitgeschoven werd, tegen het één of andere obstakel stuitte. Langzaam werd het ei dan in de bek genomen en met dezelfde slikbewegingen die een slang bij het drinken maakt, verzwolgen. De kop werd hierbij (in tegenstelling tot bij het drinken) omhoog geheven. Het bovenomschreven gedrag, dat bij zoogdieren en levendbarende hagedissen vrij algemeen is, is voor slangen toch wel uitzonderlijk. De reden hiervoor zou een instinktieve levensbehoefte kunnen zijn, om de lichaamsconditie op te peppen.

Bijzonderheden: De maximum lengte van een anaconda is iets wat altijd enorm tot de verbeelding van de mensen heeft gesproken. Zo bericht Oliver in een bericht uit Brazilië (1948) dat een afdeling soldaten in gevecht gewikkeld was met een anaconda van ca. 48 m lang. Hierbij stortten huizen in en kantelden een aantal auto's.

Iets realistischer zijn de opgaven van Dunn (1944): 11,47 m en van Ayensu (1981): 11,40 m.

Vast staat in elk geval dat de beloning van U.S.\$ 5000,--, uitgelopen door de Zoological Society of New York, voor een exemplaar van 10 m of meer, nog niet is geïnd.

Nog iets over het gewicht en de omvang van grote anaconda's: een anaconda van 8 m lengte weegt ca. 180 kg, de omvang is dan ca. 90 cm.

Exemplaren vanaf zo'n 6 m kunnen gevaarlijk worden voor een volwassen man. Bij hoge uitzondering valt wel eens een mens (voornamelijk indianen) ten prooi aan een grote anaconda. Zo werd een Wayana met de naam Touiri onder de ogen van de natuurvorser Henri Coudreau en zijn metgezel, een zekere Laveau, in het stroomgebied van de rivier Koue, door een anaconda gegrepen en verdween voorgoed onder het oppervlak van het donkere water (Uit het boek "Chez nos indiens - Quatre années dans la Guyane Française", door H. Coudreau, 1893).

Een ander geval met een gelukkiger afloop betrof een zekere Walter Kerkwijk, die in de jaren zestig burger motorist was in dienst van de Troepenmacht in Suriname. Tijdens het nemen van een bad bij de Wonotobo-vallen, werd hij door een grote anaconda gegrepen. De slang had zich in zijn dijbeen vastgebeten en probeerde de man onder water te sleuren. Kerkwijk kon zich nog net vastgrijpen aan de wortels van een overhangende boom. Gelukkig stond een boslandcreool met een houwer in de buurt. Deze snelde meteen toe en hakte met zijn houwer op het slangeli-

chaam in, waarna het dier losliet en verdween. Minder spektakulair maar toch interessant zijn de volgende waarnemingen:

In 1973 werd in het distrikt Nickerie in de bananenpolder "Nickerie II" een anaconda gedood van ca. 5 m lengte. Het dier bleek een kaaïman van ca. 1,50 m te hebben verslonden.

In 1962 werd bij het dorpje Hédotti aan de Copename een anaconda gezien die een hert had verzwolgen. De horens van het hert staken nage-nog door de slangehuid heen.

SUMMARY

The snakes of Surinam, part II: *Aniliidae* and *Boidae*.

The author gives a description of *Anilius scytale scytale*, the only subspecies of the genus living in Surinam.

The following (sub)species of the *Boidae* are described:

- *Boa constrictor constrictor*
- *Epicrates cenchria cenchria*
- *Eumectes murinus gigas*

and, referring to earlier descriptions:

- *Corallus caninus* (Abuys, this periodical november 1981)
- *Corallus enydris enydris* (Abuys, and Van der Pols, this periodical november 1981).

General information and characteristics of the two families are given as well as details concerning the maximum length, scalation, colour and markings, characteristics, range, distribution in Surinam, habitat, behaviour, food, size, breeding and some particular details of the (sub)species.

Key to the *Boidae* of Surinam:

- 1a. 81-95 dorsals *Boa constrictor constrictor*
- b. less than 78 dorsals

- 2a. 101-128 subcaudals .. Corallus enydris enydris
 b. less than 80 subcaudals 3
- 3a. 188-219 ventrals Corallus caninus
 b. more than 240 ventrals 4
- 4a. 43-51 dorsals Epicrates cenchria cenchria
 b. 57-64 dorsals Eunectes murinus gigas

LITERATUUR

- Abuys, A., 1981. De systematiek en kenmerken van de slangen van het genus *Corallus*. Litteratura Serpantium, Vol. 1 (6): 222-237.
- Beebe, William, 1946. Field notes on the snakes of Kartabo, British Guiana and Caripito, Venezuela. Zoologica, Bull. N.Y. Zool. Soc., Vol. 31 (1): 11-31.
- Dixon, James R. & Pekka Soini, 1977. The reptiles of the upper amazon bassin, Iquitos region, Peru II: Crocodilians, turtles and snakes. Milwaukee Publ. Mus., Contr. Biol. Geol., No. 12: 1-91.
- Foekema, G.M.M., 1973. Ontwikkeling en voortplanting van *Boa constrictor* Linnaeus in een huiskamerterrarium. Lacerta, Vol. 31 (8): 131-144.
- Gasc, J. & M.T. Rodrigues, 1980. Liste préliminaire des serpents de la Guyana française. Bull. Mus. natn. Hist. nat., Paris, 4e série, Vol. 2 section A. no. 2: 559-598, 12 fig.
- Peters, J.A. & B. Orejas-Miranda, 1970. Catalogue of the Neotropical Squamata, Part I: Snakes. Smithsonian Inst. Bull., No. 297: I-VIII, 1-347.

- Pols, J.J. van der, 1981. Verzorging en kweek van *Corallus enydriis enydriis*. Litteratura Serpantium, Vol. 1 (6): 238-246.
- Roze, J.A., 1966. La taxonomia y zoogeografia de los ofidios en Venezuela. Univ. Centr. Venez., Caracas. pp. 1-362.
- Schilt, J. van der, 1981. Verzorging en kweek van *Boa constrictor constrictor*. Litteratura Serpantium, Vol. 1 (5): 166-172, 2 pl.
- Hoogmoed, Marinus S., 1979. The Herpetofauna of the Guiana Region. In: Duellman, William E. (Ed.): The South American Herpetofauna: its origin, evolution, and dispersal. Mus. Nat. Hist., Univ. Kansas Monogr. No. 7, p. 274.